

Серія «Економічні науки»
Випуск 2(74) 2016 р.

УДК 336.71

Капраль О. Р., здобувач (Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне)

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЧИННИКІВ СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

В статті досліджено вплив чинників на інвестиційну діяльність комерційних банків. Доведено, що на інвестиційну діяльність комерційних банків впливають як зовнішні (макроекономічні), так і внутрішні (мікроекономічні) чинники.

Ключові слова: державна інвестиційна політика, інвестиційна діяльність комерційних банків, зовнішні (макроекономічні) і внутрішні (мікроекономічні) чинники.

Актуальність теми дослідження. Економічний розвиток країни залежить від рівня розвитку реального сектору економіки, головним обслуговуючим елементом якого є банківська система. Сталий розвиток України можливий не лише за умови достатніх обсягів інвестиційних ресурсів для здійснення структурних зрушень у господарському комплексі країни, а й через активізацію комерційних банків до фінансування економіки.

У зв'язку з цим важливим напрямком державного політики стимулювання інвестиційної діяльності комерційних банків є покращення інвестиційного клімату, активізація інвестиційної активності вітчизняних банків, накопичення інвестиційних ресурсів та їх концентрація у пріоритетних напрямках економіки. Сучасна ситуація в українській економіці диктує необхідність активізації інвестиційної діяльності, де ключову роль мають виконувати банки як посередники в акумулюванні та перерозподілі тимчасово вільних коштів. Тому визначення впливу чинників на інвестиційну діяльність комерційних банків в Україні набувають актуальності у зазначеному дослідженні.

Аналіз останніх досліджень. Питанням визначення впливу чинників на інвестиційну діяльність комерційних банків займалися такі вітчизняні науковці: І. Волошко [2], Р. Квасницька [1], С. Козьменко [2], Б. Луців [3], О. Мусієнко [4], М. Паласевич, К. Слюсарчик [2], Ф. Шпиг, І. Шухалова [1].

Не дивлячись на велику кількість наукових праць із зазначеної проблематики, не вирішеними залишаються питання визначення цих чинників та їх групування.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження чинників безпосереднього впливу на інвестиційну діяльність комерційних банків з метою їх визначення та групування.

Основні результати дослідження. Економічні цілі та інтереси інвестиційної діяльності комерційних банків полягають передусім в отриманні максимальних прибутків при досягненні належного рівня ліквідності і надійності банківських інвестиційних операцій. Оскільки банки ведуть свій бізнес не на власних, а на позичених і залучених ресурсах, то вони не можуть вкладати гроші своїх клієнтів у ризикові інвестиційні проекти (як великі, так і малі), якщо вони належним чином не обґрунтовані та не забезпечені необхідними гарантіями. Саме тому, банки під час розроблення своєї інвестиційної політики повинні реально оцінювати не тільки привабливість, але й особливо – ризики та ефективність інвестиційних проектів.

Водночас, інвестиційна діяльність є не тільки внутрішньою справою самого комерційного банку, але й державного регулятора, який відповідає за її організацію і проведення. Йдеться про нагляд та контроль за поточним управлінням інвестиційною діяльністю банків.

Автори Р. С. Квасницька й І. О. Шухалова до внутрішніх чинників, що впливають на інвестиційну діяльність банків відносять [1, С. 959]: статутний капітал; кошти фізичних та юридичних осіб; кошти банків; цінні папери банку; нестабільна ресурсна база банку; кредитний портфель тощо.

У свою чергу науковці Паласевич М. Б., Слюсарчик К. М. подають розширений перелік внутрішніх чинників таких, як обсяг і структура ресурсів банку; стадії життєвого циклу банку; місія, цілі та завдання розвитку банку; дохідність активів банку; обсяг витрат на формування та управління інвестиційним портфелем; ефективність системи інвестиційної безпеки банку [5, С. 236].

З'ясуємо ці внутрішні умови детальніше.

1. Збільшення ресурсної бази та оптимізація її структури дає змогу банкам розвивати свої інвестиційні операції.

2. Розробники інвестиційної політики банку повинні враховувати стадію життєвого циклу, на якій сьогодні перебуває банк. Вважається, що кожен банк у своєму розвитку проходить такі основні життєві стадії: поява і розширення, стабільність, сповільнення. Зрозуміло, що найбільша інвестиційна динаміка і активність характерна для першої стадії. Саме на цій стадії банк демонструє розширене відтворення і зростання, тоді як на другій стадії ознакою банку є просте відтворення, а на третій стадії банк розвивається за схемою звуженого відтворення і тому інвестиційні процеси згортаються.

3. Місія банку – це сукупність індивідуальних характеристик його організації, що містить основні цілі, особливості діяльності, головні характеристики продуктів, цінності та ставлення до ринкових умов. Місія банку – це спроба відповісти на запитання, у чому полягає сенс його діяльності. Не можна не погодитися з тим, що акцентування уваги на поточному при-

бутку перешкоджає об'єктивному аналізу чинників зовнішнього середовища, є причиною однобічного розгляду проблем, можливостей і загроз, а також негативно впливає на прийняття стратегічних рішень, пов'язаних з необхідністю інвестування значних обсягів фінансових ресурсів з метою забезпечення перспективного розвитку. Саме такий підхід має бути в основі при визначенні основного завдання банку. Інакше кажучи, між інвестиційними результатами та наявністю місії існує значна кореляція та відповідність.

Форма місії має бути яскравою, лаконічною і зручною для сприйняття. Часто у банку роль місії відіграє слоган. Наведемо кілька прикладів місії, цілей і завдань, а також слоганів українських банків і зокрема інвестиційних.

Місія АТ “Український інноваційний банк” полягає у залученні широких верств інвесторів, включаючи підприємство і населення, до процесу інвестування в українську економіку. Банк усвідомлює свою роль провідника новітніх банківських технологій з метою розбудови основ ринкової економіки. АТ “Укрінбанк” – український універсальний банк, який на сьогодні працює на внутрішньому ринку України. Свою конкурентну перевагу банк вбачає у створенні та впровадженні високоякісних фінансових послуг на внутрішньому та міжнародному ринках, виходячи з глибокого знання фінансових потреб українського суспільства.

Акціонерний комерційний інноваційний банк «УкрСиббанк»: стратегічна ціль – максимальна універсалізація, спрямована на повне задоволення потреб клієнтів у фінансових послугах. Основний принцип – індивідуальний підхід до кожного клієнта, якість наданих послуг, мінімізація банківських ризиків.

ЗАТ «Альфа-Банк» бачить своєю основною метою надання кожному клієнтові повного комплексу банківських продуктів і послуг, постійне впровадження новітніх досягнень у сфері інформаційних технологій, удосконалення бізнес-процесів і підвищення рівня сервісу.

Стратегічна мета АКБ «Форум» полягає у забезпеченні значних темпів зростання ринкової вартості акцій при збереженні достатнього рівня поточної прибутковості. Для досягнення цієї мети банк вирішує такі завдання:

- збереження значного темпу зростання основних банківських показників на рівні, що перевищує відповідні темпи по банківській системі України;
- подальший розвиток мережі філій для формування статусу системного загальнонаціонального банку;
- значне збільшення кількості пунктів надання послуг шляхом розвитку мережі філій, відділень і банкоматів;

- подальший розвиток і вдосконалення управління; підвищення ефективності кадрової політики та ін.

Місія БАТ «ЕлектронБанк» полягає у наданні універсальних банківських послуг населенню, малому і середньому бізнесу, корпоративним підприємствам на території України, забезпечуючи зростання вартості банку в інтересах акціонерів. Стратегічна мета – здійснення розвитку банку швидше, ніж у середньому по банківській системі України.

На сайтах українських банків можна прочитати слогани з очевидним інвестиційним наповненням: «Західний стандарт у поєднанні зі знанням місцевого ринку» (АТ «Райффайзен Банк Аваль»); (ПАТ «УніКредит Банк»); «Європейський вклад в українську справу» («КредоБанк»); БАТ «Універсальний банк розвитку і партнерства» («Все в одному банку») [5, С. 237-238].

Таким чином, банківські місії, цілі, завдання і навіть слогани можна умовно поділити на три групи: високоінвестиційні, середньоінвестиційні і низькоінвестиційні. Приналежність банку до певної групи потрібно враховувати під час розроблення його інвестиційної політики. Будь-яка місія, ціль чи завдання для її реалізації потребує інвестицій, однак їх обсяги, напрями та ризиковість є різними.

4. Дохідність активів та їх інноваційність істотно впливає на розробку змісту і структури інвестиційної політики банку, а також на його подальшу інвестиційну діяльність. Якщо банк у своїй діяльності робить ставку на отримання швидких і високих доходів від активних операцій, то він тим самим втрачає свою ліквідність, наражаючи себе на ризик стати неплатоспроможним, і навпаки, якщо банк надає перевагу високому рівню своєї ліквідності, то він, зазвичай, втрачає дохідність. За таких умов виникає потреба у розвитку інвестиційних активів та інвестиційних операцій, за допомогою яких можна максимізувати доходи і ліквідність.

На сучасному етапі розвитку інвестиційного ринку швидко скорочується життєвий цикл інвестиційного продукту, підвищуються вимоги споживачів до нього. За таких умов банк змушений не тільки постійно покращувати свої традиційні інвестиційні продукти і послуги, а й творити нові. Першочерговими напрямками реалізації інвестиційно-інноваційної політики у банківській діяльності є: комп'ютеризація та гарантування інформаційної безпеки; освоєння нових сегментів ринку; запровадження нових банківських продуктів [5, С. 238].

Для банку інновація означає створення такого банківського продукту, і зокрема інвестиційного, який має більш привабливі споживчі властивості; є якісно новим і може задовольняти потреби потенційного покупця; потребує використання досконалішої технології створення [2, С. 300].

5. Обсяг витрат на формування та управління інвестиційного портфеля істотно впливає на якість розробки інвестиційної політики банку. При зростанні обсягу витрат на формування та управління інвестиційного портфеля рівень розробки інвестиційної політики підвищується. Адже більші втрати дають змогу банку застосовувати сучасні математичні моделі та програмне забезпечення [4, С. 148-149], за допомогою яких можна визначити оптимальний розмір інвестиційного фонду із врахуванням аналізу теперішніх і прогнозу майбутніх грошових потоків.

6. Під час розроблення інвестиційної політики банку та подальшого здійснення інвестиційної діяльності важливо не залишати поза увагою дієвість внутрішньої системи інвестиційної безпеки. Витрати на організацію і здійснення інвестиційної безпеки зростають і нині становлять 10-15% від інвестиційного фонду банків.

Так, О.М. Мусієнко до зовнішніх чинників, що впливають на інвестиційну діяльність банків, відносить такі [4]:

- економічне та політичне становище країни;
- рівень інфляції;
- ВВП;
- рівень корупції в державі;
- іноземні інвестиції в державу та в основний капітал;
- курс національної валюти;
- нормативно-правове регулювання на фондовому ринку;
- доходи населення;
- кількість угод на ринку цінних паперів та ін.

Таким чином, на основі проведених досліджень з'ясовано, що на інвестиційну діяльність комерційних банків мають вплив як зовнішні, так і внутрішні чинники. Це дає змогу їх згрупувати наступним чином (рисунок):

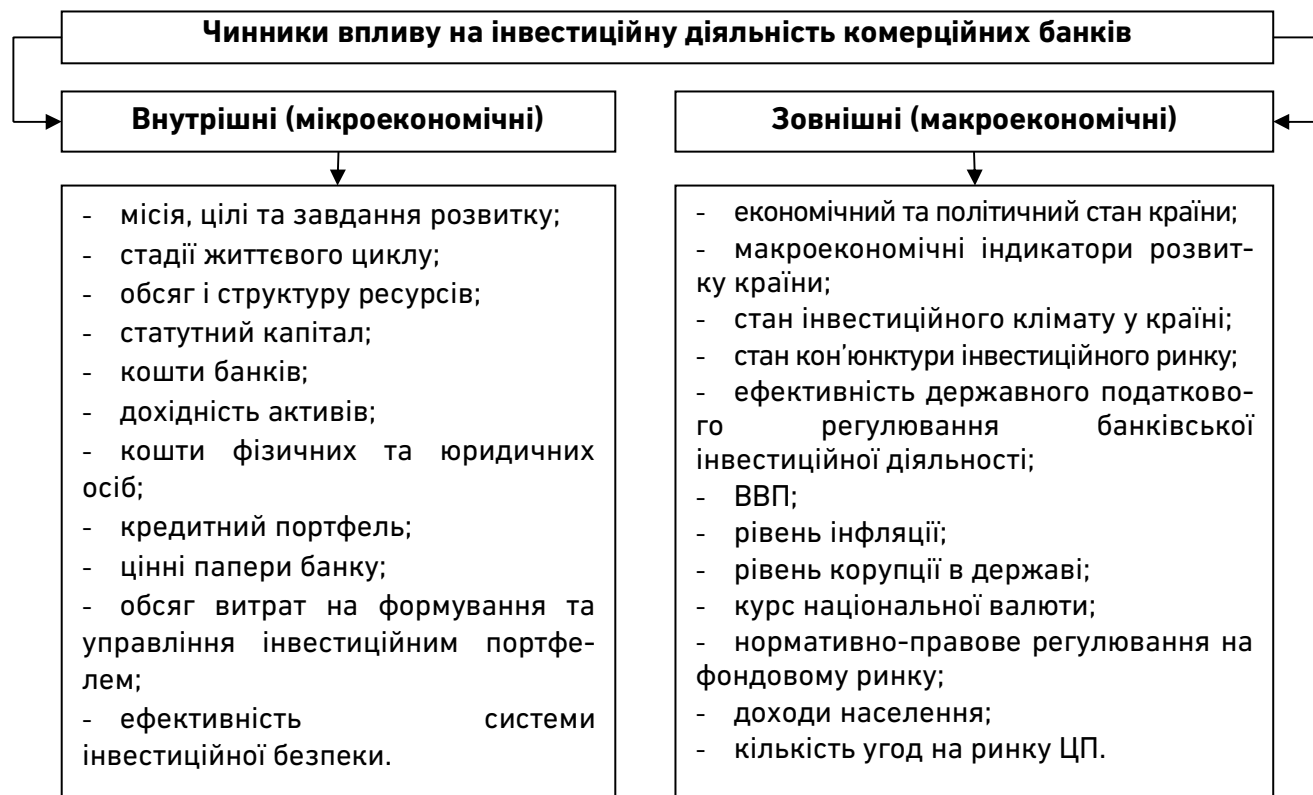

Рисунок. Групування чинників, що впливають на інвестиційну діяльність комерційних банків
Джерело: розроблено автором

До внутрішніх нами віднесено: обсяг і структуру ресурсів банку; стадії життєвого циклу банку; місія, цілі та завдання розвитку банку; дохідність активів банку; обсяг витрат на формування та управління інвестиційним портфелем; ефективність системи інвестиційної безпеки банку.

До зовнішніх чинників здійснення комерційним банком інвестиційної діяльності та відповідного формування інвестиційної політики банку належать: макроекономічні індикатори розвитку країни; стан інвестиційного клімату у країні та кон'юнктури інвестиційного ринку; ефективність державного податкового регулювання банківської інвестиційної діяльності.

Також потрібно відмітити, що і внутрішні, і зовнішні чинники можуть мати як позитивний, так і негативний вплив на інвестиційну діяльність комерційних банків.

Висновки. Таким чином у статті визначено, що на інвестиційну діяльність комерційних банків мають безпосередній вплив як макро-, так й мікроекономічні чинники. Макроекономічні чинники визначають загальноекономічний клімат інвестицій (ставка облікового процента, рівень інфляції, темпи розвитку, розмір дефіциту державного бюджету, способи його фінансування, зовнішньоекономічний режим тощо). Мікроекономічні — це засоби впливу держави на комерційні банки або окремі складові інвестицій (податкові ставки, норми амортизації, пільгові кредити, гарантії і т. ін.).

1. Квасницька Р. С. Інвестиційна діяльність банків України: сучасний стан, чинники впливу, проблеми здійснення та напрями їх вирішення / Р. С. Квасницька, І. О. Шухалова // Електронне наукове видання «Глобальні та національні проблеми економіки» Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. – Випуск № 5, 2015. – С. 957–961. 2. Козьменко С. М. Стратегічний менеджмент банку : Навч. посібник. / С. М. Козьменко, Ф. І. Шпиг, І. В. Волошко. – Суми : Університетська книга, 2003. – 734 с. 3. Луців Б. Л. Інвестиційний банківський портфель / Б. Л. Луців – К. : Лібра, 2002. – 192 с. 4. Мусієнко О. М. Специфіка управління портфелем цінних паперів у контексті реалізації інвестиційної діяльності банку / О. М. Мусієнко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecj.oa.edu.ua/articles/2013/n23/61.pdf> 5. Паласевич М. Б. Інвестиційна політика банків: Умови та чинники розвитку / М. Б. Паласевич, К. М. Слюсарчик // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – № 18. – С. 235–239.

Рецензент: д.е.н., професор Савіна Н. Б. (НУВГП)

Kapral O. R., Applicant (National University of Water and Environmental Engineering, Rivne)

IDENTIFICATION OF FACTORS PROMOTION OF INVESTMENT ACTIVITY OF COMMERCIAL BANKS

In the article the influence of factors on the investment activities of commercial banks. It is proved that the investment activities of commercial banks affected by both external (macroeconomic) and internal (microeconomic) factors.

Keywords: public investment policy, investment activity of commercial banks, external (macroeconomic) and internal (microeconomic) factors.

Капраль О. Р., соискатель (Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно)

ИДЕНТИФИКАЦИЯ ФАКТОРОВ СТИМУЛИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ

В статье исследовано влияние факторов на инвестиционную деятельность коммерческих банков. Доказано, что на инвестиционную деятельность коммерческих банков влияют как внешние (макрэкономические), так и внутренние (микроэкономические) факторы.

Ключевые слова: государственная инвестиционная политика, инвестиционная деятельность коммерческих банков, внешние (макрэкономические) и внутренние (микроэкономические) факторы.
